

Marta Rosell Chust

SORTIR AL CARRER I CRIDAR

Treball Final de Grau
Facultat de Belles Arts

Sortir al carrer i cridar

4

5

Marta Rosell Chust

NIUB: 16477576

Treball de Final de Grau

Tutor: Jordi Dalmau

Facultat de Belles Arts

2017- 2018

Resum

Aquestes pàgines embasten pensaments que donen forma a diferents projectes artístics. Idees en construcció que qüestionen l'ordre establert a l'espai públic i com a conseqüència el comportament de les persones que l'habitarem. Pretén convertir el relat i els projectes en un diàleg que interpel·la a un lector actiu dins d'un espai amb possibilitat de lliure interpretació i generador de debat.

Paraules clau

En primera persona, ciutat, context, violència, intervenció.

Abstract

These pages explore thoughts that shape different artistic projects. Thoughts in construction that question the established order of public spaces and, as a consequence, the behavior of its occupants. It pretends to transform the narration and the artistic projects into a dialogue that speaks within an active reader in a space with the possibility of free interpretation and that generates debate.

Keywords

In first person, city, context, violence, intervention.

Índex

11	Introducció; <i>casa meva</i>
17	Objectius
19	Metodologia
23	Sortir al carrer i cridar
25	Això sí; això no
31	Cadires i bancs
39	Publicitat compra ciutat
47	Barris i art per a temporada d'estiu
53	Apunts periferials; <i>modo avión</i>
61	Massa temps sense
69	Les regles del joc
77	Més regles del joc; <i>els àrbitres</i>
87	Conclusións
91	Fonts consultades i bibliografia
93	Índex d'imatges

"Voy a gentrificar tu barrio" starter pack

Museo De Los Desplazados ("Gentrificación no es un nombre de señora") Data i hora: 28 agost 09:06 ·

1

Lefth and rotation

Gentrificación no es nombre de señora, taller realitzat a varies ciutats entre 2010 i el 2017

Introducció; *casa meva*

Vaig néixer a l'Hospital de Barcelona fa 23 anys. Barcelona és la meva ciutat – i no, això no és anunci d'*Airbnb*-. És aquí on m'he criat, on hi viu la gran majoria de la meva família, els meus amics, companys i on bàsicament sento que quan hi torno; "he tornat a casa". He vist canviar 23 anys de la ciutat davant dels meus nassos, i dic canviar amb la voluntat que tu, lector, interpretis aquest canviar com millor et convingui.

Com tots els barris, he viscut la remodelació del mercat que tinc més proper en els últims temps i com poc a poc s'han anat definint els eixos comercials per la mateixa roba seriada que dona aquesta uniformitat on cadascú creu trobar-hi el seu estil.

Com tots els que vivim a Barcelona he viscut la ruta any rere any de les festes de barri i, com cada any, ens queixem més de que "aquestes acaben massa d'hora". Més d'hora i sembla que cada cop de manera més violenta. I com cada agost, m'he trobat cantant la mítica cançó - ja quasi un himne- de la guerra de les galàxies *contra* una massa fosca, tapada fins les orelles, a l'altre costat que va avançant lentament. I que, cada cop més d'hora, dissol la festa.

M'he anat familiaritzant amb la "señora gentrificació"¹, ja propietària de la major part de ciutat, fins al punt que *la trobo a faltar* en els barris on no hi venen *cupcakes*, no hi ha cafeteries

de fusta *ecofriendly*, *barbershops*, *coworkings* o molts altres 12 establiments sota noms que els meus pares – i ja no et dic la meua àvia – no saben ni sabran pronunciar *com cal* mai de la seva vida. He sentit la necessitat de parlar bé l'anglès, ja quasi primera llengua oficial del barri de Gràcia, cada cop que arriba l'estiu, i sense moure'm de la ciutat, per poder-me comunicar amb els que ara ja son els meus veïns. I com una gran part de la població barcelonina visc a 0 km a la rodona de dos hotels, hostals o succedanis. També he acabat incloent en part de la meua dieta habitual les *pizzas Sicilianes al corte*, els *falàfels*, les *semoses*, els *woks* i tot tipus de cuina japonesa per emportar, sense conèixer més enllà cap d'aquestes cultures.

I aprofitant que surt aquest tema, també m'he acabat *habituant* a les corregudes dels top-manters quan algú crida "agua", les mirades estranyes quan un grup de persones parlen en àrab dins del transport públic, i els policies amb armes llargues a l'estació de Sants, Sagrada Família, plaça Catalunya o qualsevol símbol possiblement *bombardejable*².

2

Dalmau & Górriz
Begin the begin,
Barcelona, 2001

13 Aquesta Barcelona de la qual parlo és part fonamental del que sóc jo i com a conseqüència el que acaba condicionant la meua pràctica artística. Una Barcelona[®] (Vasallo, 2013) devoradora al mateix temps que *inspiradora*.

Una ciutat que no és violenta de la mateixa manera amb tothom. I arriscant-me a ser hipòcrita; amb mi no ho és quasi gens.

Però si no ho és, per què tinc aquesta necessitat de rebutjar-la tot i sentir-la casa meua?

Per què a *mi*, que en prou feines conto les despeses diàries que tinc perquè visc a casa dels meus pares, que mai m'han *reben-tat* un ull en una manifestació, que tinc descompte al metro per ser *jove* i que inclús gaudeixo amb alguns dels luxes que aporta la gentrificació al meu barri, m'afecta tot això? Per què he acabat utilitzant la pràctica artística com una manera educada de cridar i treure tot un malestar que s'ha anat gestant en mi dia a dia?

Pel simple fet de sentir-me còmplice d'una ciutat que tot i ser *casa meua* (perdona'm per la reiteració), ja no és casa de ningú.

On l'espai públic és una utopia de llibertat, constantment reglat i estructural. Fins al punt que condiona i determina imperant com ens relacionem amb ella, com hi hem d'estar. Què podem fer i què no. Fins a on pot arribar el soroll i la fúria. Un espai reglat fins al punt que cridar és un luxe amb consentiment. No, ciutadà, no creguis que et pots enfadar i cremar-ho tot, ni cridar, ni tan sols tocar el clàxon o un xiulet. Ni manifestar-te on vulguis. Tot ha d'estar sota consentiment, vistiplau i aprovació. Sota un marc burocràtic i paperassa. Sota dies de planificació prèvia perquè aquesta ciutat; no admet improvisació.

-Vaig conèixer un senyor que explicava que ell havia trobat l'estratègia perfecta per poder tocar la guitarra, cridar i cantar al mig del carrer sense ser multat. Convocava manifestacions sota aprovació de l'ajuntament i després només s'hi presentava ell. El paper que l'autoritzava a manifestar-se, també li permetia legalment cridar amb megàfon i tocar la guitarra.-

Una estratègia quasi ridícula però que evidència l'entramat imperatiu burocràtic sota el que es regeix aquesta *casa meva*. 14

15

En els meus projectes artístics jo no crido amb megàfon. Però sí que intento articular la molèstia d'una altra manera. Modificant petits detalls presents i evidenciant les relacions de poder que regeixen la ciutat per poder generar un canvi de paradigma. Sent conscient i exposant-me a no generar un canvi real, tot i la meua voluntat crítica de reflexió.

3

Font pròpia

Barcelona, 2017

Objectius

Aquestes pàgines busquen centrar l'atenció en un discurs en construcció constant des d'una pràctica artística pluridisciplinar. Un discurs que és en si mateix un aprenentatge i una resposta des de la contemporaneïtat. És un intent de relacionar, documentar i posar paraules a totes aquelles idees que en algun moment han tingut forma d'imatge, acció, experiència o reflexions en veu alta. Observar-me a mi mateixa, *casa meva* i el que l'envolta des d'una mirada crítica. Fer arribar les meves històries mentals; a les teves. Cada punt és un intent en si sol de reflexió; sense hegemonia. On tant les paraules, com les imatges, tenen el mateix nivell de lectura i convergiran al llarg de les pàgines.

Metodología

M'agrada pensar que la meva creació artística està lligada als detalls. Com canviant una petita peça l'engranatge deixa de funcionar com ho feia per donar corda d'una altra manera.

Posar la *mirilla* d'una porta al revés. De fora cap a dins. De cop i volta amb el simple fet de canviar el lloc des d'on es projecta, la noció de dins i fora queda alterada. No som nosaltres dins de casa nostra els que podem observar qui entra i qui no; sinó que ets tu, el visitant, el curiós, el veí, qui pots vigilar el que succeeix a dins. La part comuna es torna finestra de la part més privada.

La meva metodologia parteix de l'experiència entrelaçada amb l'acció i la reflexió. Entenent les arts visuals com una eina que m'atansa a una investigació des de la mirada *a/i* amb la realitat. Cada cas és el resultat d'un treball de camp etnogràfic paral·lel a la recerca constant de fonts i referents documentals i visuals, que conformen també el context en el que em situo. Aquestes són present al llarg d'aquestes pàgines i són el resultat de fotos espontànies al carrer –amb el mòbil- o trobades i compartides en el marc d'un altre tipologia de carrer; les xarxes socials.

És la manera d'observar el context i la relació que s'estableix constantment i sense voler-ho amb aquest, que demana d'un

posicionament (molts cops inconscient).

20

Qüestionem-nos-el! El que proposo és un intent de generar canvis de paradigma des d'allò que ja està inscrit. Bona part del desenvolupament dels meus projectes, succeeix en l'espai carrer, o en el cas de no ser així, sempre està pensat per un lloc concret. De fet, és la relació amb la idea i el context el que dóna peu al projecte. Que a vegades actua de manera més directa, d'altres més subtil o indirecta però sempre hi té una vinculació amb i en la realitat.

Què passa quan aquestes idees és traslladen a un espai expositiu? El teló s'aixeca i l'espectacle continua. Per què no prendre també l'espai expositiu com un nou repte i intentar-ho assemblar a la primera idea del projecte desenvolupat en el context que li és propi? Tenint en compte també tota la càrrega que te l'espai expositiu d'entrada. Perquè no és el mateix presentar en un museu o institució pública, que a una aula de la facultat, que en un centre cívic o una casa *okupa*. Seguint aquesta idea, la paret amb *gotelé* d'un centre cívic pot deixar de ser un inconvenient, sinó un context on establir un llenguatge extra amb el primer projecte artístic, no només a través de la forma sinó amb la idea que hi ha intrínseca.

21

4

Arantxa Valles, Georgina Sedano, Marta Rosell Chust
Reservat per,
 diferents intervencions, 2016

Sortir al carrer i cridar

Aquesta *casa meva*, a part de no donar peu a la improvisació, és un camp de batalla perfectament delimitat i disposat per a un tipus de relacions. Que progressivament respon menys al concepte d'espai lliure, on cada persona té accés legal a l'espai públic i s'hi pot moure amb llibertat. Aquesta llibertat utòpica que està en permanent dubte, de la mateixa manera que la idea de legalitat.

L'espai públic, o la ciutat, ja no és – o és que no ha sigut mai- aquell espai de i per a les relacions. Un espai on tothom se'l se'n seu. La ciutat és cada cop més un entramat de normes i regles que no afecten a tothom igual. On les relacions de poder regeixen de manera permanent l'espai i on el desenvolupament econòmic és un dels principals focus d'interès.

Podem veure un *espai públic* delimitat, per exemple, per terrasses de bars o altres locals que van prenent a poc a poc aquest espai de totes i tots i com a conseqüència cada vegada menys parcs, menys lavabos públics (encara existeixen?), o simplement menys espai a les places per jugar a pilota- sota la senyalística de prohibit i un símbol d'una pilota ratllada-. Hem perdut també el dret a jugar a la ciutat?⁴

Això sí; això no.

Com podem veure, Barcelona representa un cas d'estudi de particular interès per reflexionar sobre les estretes connexions que lliguen el capitalisme, el desenvolupament local i els processos d'urbanització. Sobretot perquè han servit de referent, i continuen sent un model empresarial, per ciutats com Río de Janeiro per exemple, a través dels recents Jocs Olímpics. Barcelona és un tipus de ciutat en constant modificació del paisatge espacial, social, econòmic i urbà.

Un dels principals mecanismes per atreure nous inversors i acumular capital ha estat, de la mà de la indústria del turisme -aquesta que tots coneixem- la creació de megaesdeveniments, com van ser els Jocs Olímpics en el seu moment, i ho continuen sent, el *Barcelona Fòrum 2004*, el *Mobile World Congress*, el *Primavera Sound* o els *X Games*. Aquests estimulen una estratègia per replantejar i relançar la imatge de la ciutat tant físicament (noves infraestructures, inversió en transport ...) com conceptualment (*Barcelona inspira, Barcelona posa't guapa...*). I aprofitant per conjugar el creixement econòmic, no només de la ciutat, amb la *cohesió* (cohesió?) social dels diferents barris.

L'objectiu d'aquesta política basada en els esdeveniments d'interès

5

global, és la de potenciar sinergies en els processos d'urbanització que permetin l'acumulació de capital per part de sectors privats com també estatals.

Tornant als exemples de megaesdeveniments presentats, podem veure que estan plens de contradiccions. En el cas del *X Games*, un festival d'esports de risc i acrobàcies amb skates o bicicletes, veiem com la ciutat es promociona com a moderna, presentant un clar interès per les noves pràctiques esportives. Pràctiques que quan es donen a peu de carrer, són multades.

Un clar exemple és la plaça dels Àngels, davant del Macba. Cada dia es reuneixen skaters per patinar a les escales que queden davant del museu, i Barcelona se n'enorgulleix – contribueix a la imatge inspiradora de la ciutat - al mateix temps que requisa els skates i multa als que practiquen l'esport.

Seguint amb els exemples; el cas del *Primavera Sound* o el *Sonar*, dos festivals de música; un d'un caire més independent i el segon tira més per l'electrònica experimental. Ambdós busquen l'interès d'un públic estranger. Cada any durant les dates dels festivals, arriba un públic sobretot del nord d'Europa per gaudir de les últimes tendències musicals. I és lògic que així sigui, ja que la majoria de bandes són nascudes a aquests mateixos països. És cert, que s'inclouen en el programa bandes del país, però de manera minoritària, en dies laborals on l'afluència de públic és menor o sota l'etiqueta "d'emergents".

Aquí és un bon moment per recordar que cantar o tocar instruments a la via pública està prohibit i penalitzat.

El mateix pot passar amb el *grafiti*, que tot i no estar emmarcat sota un megaesdeveniment, si que respon al que la marca Barcelona potencia cap a fora. Una Barcelona dinàmica, amb murals originals i estèticsubversiva sota uns paràmetres perfectament controlats, que a afectes pràctics acaben contradient-se. Cal ressaltar que les multes per pintar a l'espai públic, per molt *inspiradores* que siguin, oscil·len els 3 anys de presó (això sense parlar de tot el que porta l'etiqueta de patrimonial).

26

27 En aquest panorama, podem identificar el mobiliari que articula la ciutat com un dels resultats físics dels processos de mutació urbanística lligats a la recerca constant del creixement capitalista. Un mobiliari que no només busca contribuir a un canvi d'imatge immediat, tant físic com conceptual, pel que fa a la idea de ciutat moderna i *inspiradora* de Barcelona, sinó que per altra banda contribueix a la lògica de *cohesió social* de la qual parlàvem abans. Una manera d'*ordenar* la ciutat basada en l'expulsió i expropiació. En altres paraules, si en comptes de fer bancs, fem banquetes individuals de disseny perquè la gent pugui seure a les places; no només s'afavoreix a l'estètica de la ciutat a través de propostes d'innovació de creació, sinó que s'aconsegueix que determinats sectors no s'agrupin en l'espai públic perquè o bé, el que servia com a llit, ara només és un espai on posar-hi el cul, o el que podia ser un lloc de reunió, ara queda aïllat a un espai unipersonal de descans.

Un altre exemple seria l'emblemàtica imatge dels panots de Barcelona. Que no només suposen un símbol pel que fa a la ciutat sinó que dificulten la circulació d'altres elements pel carrer com l'skate o la bicicleta. Caminar per Gran de Gràcia: correcte! Patinar per Gran de Gràcia: meeecl!, incorrecte!

Tranquil/a, perquè t'adonis que anar amb patins per la vorera del carrer no està permès, la bona ciutat de Barcelona posa a la teva disposició un soroll molest indicatiu que avisa que "no es pot fer" cada cop que les rodes del skate toquen les rajoles del carrer, al mateix temps que es converteixen en un símbol d'aquesta casa meva disponible a qualsevol botiga d'algun museu o radial a la Sagrada Família.

6

Font desconeguda
Barcelona, 2018

7

Font pròpia
Barcelona, 2018

8

Font pròpia
Barcelona, 2016

Cadires i bancs

Durant un temps em vaig dedicar a fixar-me amb aquestes cadires de les quals parlàvem, que articulen el mobiliari de la ciutat. Com estaven ancorades a on i de quina manera. Vaig intentar saltar des d'una d'elles a la del seu costat, asseure-m'hi i veure si es podia tenir una conversa amb la persona que estava a la cadira més pròxima, i inclús passar-hi molta estona. Comptar les que hi havien a un carrer respecte a un altre. Identificar; que a la Diagonal només hi ha bancs! Que els nous bancs-cadires de la darrera la plaça reformada de la Boqueria són de formigó, i que la nova línia del metro té sortida al Prat a una plaça on només hi ha cadires.

Estudiar les principals empreses productores, amb els seus determinats dissenys. Anar a la seu de l'ajuntament del barri i fer una sol·licitud per demanar-ne una. I esperar dies amb una resposta que no arriba.

I finalment aconseguir-la pagant les potes *al kg* a una ferralleria del final de la línia Lila— força simbòlic tot plegat, si em permeteu l'atreviment.-

La diferència entre la *meva cadira aconseguida* i les que estaven impulsades per l'ajuntament directament; és que te rodes.

I al ser una propietat privada tot i tenir l'aparença contrària, no ha

d'estar vinculada a les ordenances públiques.

El projecte contempla el joc i el diàleg a partir de les cadires com a forma d'activació de l'espai. Sense cap manual d'ús, ni indicacions de com usar-les. Es pretén que conflueixin a l'espai comú i amb les dinàmiques d'aquest. Les intervencions es fan sense enunciació oficial, de manera que queden integrades a la rutina o dinàmiques habituals. Aquestes són registrades i documentades.

32

33 Dins d'aquest projecte i una de les sortides que vaig fer amb la cadira, em vaig trobar a la Diagonal amb un cotxe de la guàrdia urbana que va parar al mig expressament. Ens va aturar i ens va dir que uns senyors els havien trucat sota el pretext que "uns joves ens estan robant el mobiliari públic". Aquest mobiliari sota la paraula *nostre*. Que tot i que alguns no hi poden dormir, que prové d'una empresa de Manlleu privada i que és violent perquè delimita i dificulta les relacions socials naturals; és *nostre* i no ens el poden prendre!

Però aquesta lògica de ciutat no s'identifica tan sols a Barcelona, sinó que es reproduceix i es metamorfitza segons el lloc. Just després de la realització d'aquest projecte de la cadira o *Neornomático clàssica Barcino*, em vaig traslladar a la capital Peruana.

9

Font desconeguda
Barcelona, 2017

Te mueres
tan despacio que
crees estar vivo

COPIA Y DISTRIBUYE

Tanta olivia y tanto berberecho!

11

Marta Rosell Chust
Neornomático clàssica Barçino,
Barcelona, 2016

12

Font pròpia
Sortida de l'aeroport Internacional Jorge Chávez del
Callao (Lima), 2016

Publicitat compra ciutat

Lima no té terrasses que evidencien la compra de l'espai públic; NO! Lima té altres sistemes, des del meu punt de vista, més evidents. Sortint de l'aeroport del Callao, un gran panell enunciatiu d'una salsa de tomàquet sota l'eslògan "las mejores amas de casa lo recomiendan". I al costat un sispack en tres dimensions d'ampolles de *Coca-Cola* il·luminades al mateix temps que ancorades a un pal que les feia girar¹²; "Marta, benvinguda a la ciutat-collage de la publicitat."

L'espai comú com a tauler d'anuncis, agressiu no solament en el seu contingut (les dones peruanes no són blanques ni rosses) sinó en com el contingut s'expandeix per la ciutat i la condiciona. Veiem architectures, mobiliari urbà i façanes de particulars metamorfitzades per poder ser al mateix temps una gran pantalla.

I d'aquí passem a un altre projecte; *No hay nada que vender*. Aquest contempla els panells de publicitat d'empreses privades situats a la via pública com a tema. Centrat, com a primera idea, en l'Avinguda de la Marina de la ciutat de Lima, just abans d'arribar a Plaza San Miguel. Concretament, aquells panells que queden a peu de carrer i que no estan publicitant cap empresa ni marca, ni tan sols la del mateix panell anunciant. Estan en blanc. I que ho fa

que estiguin en blanc? És que hi ha tantes estructures publicitàries 40 que no hi ha prou empreses per a llogar-les totes? Han estudiat les millors paletes publicitàries fins al punt que hi ha algunes que al no tenir una òptima ubicació queden desestimades? O potser és que va per temporades? – Jo diria que una mica de cada-.

Vaig proposar una primera intervenció en una d'elles – blanca i il·luminada- de manera retòrica, amb la frase “Qué estás mirando?”¹³. Aquesta primera acció dóna motiu a una convocatòria en la qual es proposa intervenir de qualsevol forma aquests espais. En altres paraules; convertir les paletes publicitàries en una *galeria* urbana. Dic galeria, perquè se m'entengui de pressa, però està clar que en aquell espai jo no buscava vendre art contemporani.

Aquest, es pensa i desenvolupa amb uns objectius molt clars: transformar aquests espais privatitzats que ocupen la via pública, treballar col·laborativament en ells i expandir els espais de creació i exposició artística.

41 D'aquesta proposta van sortir fins a 12 intervencions. Totes fetes de manera col·laborativa amb altres artistes i seguint una lògica d'apropiació de l'espai per generar un petit canvi. Una resistència a la publicitat.

13

Font pròpia
Av. La Marina, Lima, 2017

14

Democracia

Subtextos (la libertad debe de ser para todos o para nadie),

Manresa, 2010

15

Anima Lima

Pantallas Urbanas (Elecciones Presidenciales - Perú),

Lima, 2016

16

Marta Rosell Chust, Elena Mairal
No hay nada que vender; intervención n5,
Lima, 2017

17

Font pròpia
Lima, 2017

Barris i art per a temporada d'estiu

A poc a poc i a la mesura que em relacionava amb la ciutat, vaig anar veient que aquella publicitat que era tant agressiva als barris mitjos de la ciutat, passava a ser una altra cosa als barris periferials. Anuncis en forma d'afiches cobrint parts i pòsters. Anuncis que ja no patrocinaven una gran beguda, una marca de roba o una gran universitat, sinó que eren una manera de publicitar els negocis locals (molts cops discoteques), fer-s'ha visible al barri i una iniciativa que sortia de les persones que hi vivien. Fins aquí, tot genial; també passa a Barcelona, no? "Busco pis", "Sóc pintor", "me ofrezco para..." Però tenint en compte que les polítiques del govern peruà són unes altres, i per tant les necessitats ciutadanes també son unes altres; "Atraso menstrual? Solución inmediata"¹⁸. La diferència entre un barri i un altre, i inclús des del mateix (zonas rojas) és molt perceptible. Les polítiques que regeixen un espai, imperen en un altre d'una manera molt diferent.

En aquest mateix context, és comú identificar que quan comença la temporada d'estiu, cap a principis de gener, la classe més alta de la ciutat es desplaça a Àsia, un districte situat al sud del centre de Lima.

Aquest es caracteritza per tenir una gran oferta d'hotels i cases

de luxe amb platges privades. És comú – o això m’han dit- dins d’aquest panorama o bé llogar la casa amb tot inclòs, o llogar l’equipament per separat durant un parell de mesos. Dins d’aquest equipament podem identificar obres d’art, com quadres o escultures. El projecte contempla una sèrie de cartells amb un to irònic impresos digitalment i enganxats seguint la costa de tres dels quatre barris amb més alt poder adquisitiu: Miraflores, Barranco i Sant Isidro. Els cartells segueixen una estètica molt humil contrària al tipus de producte que busca anunciar.

48

49 Què veiem en aquest projecte? Per una banda és posa en relació l’estètica d’un barri amb la d’un l’altre de la mateixa manera que s’evidencia una diferència claríssima de classes.

És obvi que la gent que viu als últims barris difícilment buscarà “una solució immediata” a un afiche enganxat al carrer. Per això ja tenen altres recursos. De la mateixa manera que el tipus de publicitat a través de din A4 sense permís a la via pública és molt menys notable, tot i que també es visible però sota altres anuncis.

I per altre banda, què passa amb l’art? O els objectes artístics? Com una “decoració” que denota un poder adquisitiu. Ja no cal comprar per poder vacil·lar. El lloguer d’obres d’art com a; “solució immediata”, per poder denotar un estatus.

És que l’art també pertany a una classe social concreta. D’aquesta manera, no és gens d’estranyar que els barris amb més poder adquisitiu és on se situen la majoria de galeries de la ciutat (i del país!).

18

Font pròpia
Santa Anita, Lima , 2017

20

Font pròpia
Santo Tomás (Iquitos, Perú) , 2017

Apunts periferials; *modo avión*

Des de fa temps la ciutat d'Iquitos, situada a la selva, s'ha convertit en una de les destinacions peruanes preferides per la indústria turística local i estrangera, sobretot pel fet d'estar en contacte amb l'Amazònia. La gran demanda, i el difícil excés terrestre fins a la ciutat – Més de dos dies en bus des de Lima- han portat a la necessitat d'un aeroport amb trajectes constant.

La investigació comença a partir de l'observació del constant trànsit dels avions i com aquest interferia, sobretot a través del so, a la *normalitat* de Santo Tomàs, una població perifèrica la ciutat d'Iquitos

.- Sentim el vol d'un avió, i acta seguit un nen crida: "és azul! És de Lan" –

Els nens i les nenes son conscients de l'aflluència dels avions, i identifiquen les companyies àrees pels colors, tot i no haver vist mai un d'aprop ni haver-hi viatjat. El mateix es repeteix amb els adults, que els tenen tant integrats que inclús se n'*aprofiten*: – una senyora utilitza el primer vol del matí com a despertador; "Si a las seis no estoy despierta el primer vuelo del día me avisa que ya me toca."-

De fet, aquesta aflluència d'avions s'ha anat intensificant arrel de

22

Alumnes de l'Escola Marina de Montgat
La ciutat imaginada,
Experimentem amb l'art, Barcelona, 2018

23

Joan Pallé
Ètica del caos,
Lleida, 2017

24

Roc Domingo, Marta Rosell Chust
Acercamiento al estudio de aves metálicas,
Santo Tomàs (Iquitos, Perú), 2017

25

Font pròpia
Xile, 2017

Massa temps sense

Fa uns anys la *Perruqueria HOHO* a Lleida, a banda dels tallats que s'hi feien es distingia perquè tenia totes les parets, el terra i el sostre pintades d'un color blau elèctric molt intens. Inclús ocupant tota l'amplada del balcó hi havia instal·lat el nom de la perruqueria en un rètol de neó d'aquest mateix color, de manera que el carrer quedava completament il·luminat de blau quan es feia de nit.

Fa més de deu anys que el negoci es va traslladar a un altre local - a un 4t pis uns carrers més enllà- i amb ell les llums de neó. Tot i això, i encara que l'espai segueixi buit, i pel que m'han dit amb les portes posteriors tapiades perquè ningú s'hi pugui colar, i cap altre negoci s'hi hagi volgut instal·lat; el local a peu de carrer conserva els antics vinils, enganxats a la porta, amb els preus del que havia sigut la perruqueria.

El més curiós del local buit, és que està situat a l'eix comercial; al carrer major.

Centrem l'atenció en aquest espai *buit* de significat present i accelerem novament alguna cosa que ja estava inscrita. Plantejar un *habitar* al que queda de l'antic local on hi havia la perruqueria, pot ser simplement; cuidar-lo. Com també ho pot ser habitar-lo de pensament. Omplir-lo tant de pensaments que aquest sobresurtin

entre les reixes que protegeixen la porta.

Poden existir les perifèries, al mig de la ciutat? Aquelles que són perifèries no per estar expulsades físicament d'un lloc i haver-ne de viure al marge- a punt de caure'n- sinó les que conviuen amb el concepte rebutjat tot i no ser-hi espacialment.

Les que hem deixat de veure perquè no ens aporten res. Ni ens venen, ni es compren ni produeixen res que contribueixi a la dinàmica en constant moviment cíclic de la ciutat. Encara que aquesta ciutat sigui Lleida -capital de comarca-, i encara que aquest espai sigui al mig dels carrers comercials.

Recuperant la frase de més amunt: parar-te al mig de carrer de cop i volta té forma de resistència. Oposar-se, a través d'una acció simbòlica, a una tàpia²⁸ o a l'abandonament d'un espai.

62

63 El projecte contempla dotar de llum per un dia l'antic local de la perruqueria, oblidat a peu de carrer, i traslladar l'experiència al nou espai per mitjà també d'una llum blava que s'activa a través d'un sensor de moviment situat al petit racó on els clients deixen les jaquetes i les bosses. D'aquesta manera, al deixar la jaqueta, la llum blava envaeix l'espai il·luminant una petita fotografia emmarcada al fons, registre de la intervenció feta a l'antic local.

Les anècdotes que han anat sortint dels clients i clientes de la perruqueria, i les de les mateixes treballadores completen el projecte, fent de fil conductor d'ambdós espais; habitant-lo de pensament altre cop.

26

Font pròpia
Barcelona, 2018

27

Meritxell Vera
Carrer Cavalleria 108,
 Manlleu, 2017

28

Mireia Sallarès
Literatura de replà,
 Barcelona, 2013

29

Marta Rosell Chust
Massa temps sense,
La Permanent, Lleida, 2018

30

Enmedio

Al mig del Món-tanca

Conferència a La Virreina, Barcelona ,2018

Les regles del joc

“... y se decidió que todo lo que se encontraba dentro de la línea de puntos estaría pintado de violeta y se llamaría Francia, mientras que todo lo se encontraba fuera de la línea de puntos estaría pintado de un color diferente.” Perec (1974; 25)

Les perifèries tot i anomenar-los abans efectes col·laterals, son part de les regles del joc.

El col·lectiu Enmedio parla d'aquestes regles del joc com un *Món-tanca* (Enmedio, 2018). Basat en la idea de repel·lir i protegir, segons al costat de la tanca que estiguis la teva experiència en serà una o una altra. Aquesta idea que línies més a dalt, i just abans de parlar de les cadires, apuntava a l'ordre per sobre de qualsevol cosa. Un ordre, o cohesió-segons qui siguis o com ho vulguis vendre -basat amb l'expulsió i l'expropiació.- Que més que ordre acaba sent la redirecció del desordre.

Les tanques tenen forma de línia de punts discontinua, de barri, de carrer, de cadires i bancs. Tenen també forma d'Avinguda Diagonal, de duana i de passaport (Güell, 2016). Però també està present en la lògica de convivència que opera en la nostra manera de saber fer. En la nostra manera de comportar-nos com a ciutadans. – Al

cole fèiem una assignatura que es deia *ciudadania*-. Molts cops visible, però molts d'altres no té forma material.

Les tanques també tenen forma de comportament, canvis de carrer quan portes maleta de rodes perquè saps – i ja sabem- que si passa pels panots de determinats carrers de Barcelona el soroll es torna insuportable. O com canvia la manera de relacionar-te amb els teus amics quan les cadires de la plaça on sempre fèieu *la birra* ara estan a massa metres de distància: les cadires també són una tanca.

Si fumes, ho pots fer a la terrassa d'un bar, però no a dins. Aquestes regles del joc estan tant inculcades que no cal ni un cartell, ni un símbol per saber com has d'actuar. Jo, que m'he criat amb la llei antitabac tant inculcada, ja no em plantejo fumar dins d'un bar. Ni pujar les escales mecàniques per la esquerra si vull que aquestes em deixin portar. Ni entrar al metro primer, sense deixar que la gent surti abans. Aquestes regles del joc, van calant poc a poc fins al punt que som nosaltres mateixes les que posem ordre – cada cop més sinònim de tanca-.

70

71 Imaginem-nos tots un moment un parterre amb gespa. Els que estan davant de la facultat de belles arts, per exemple. El tenim en ment? Tenen uns bancs de formigó on seure, unes zones amb gespa i unes altres asfaltades on poder passar. Però les zones de gespa poc a poc queden més àrides, perquè al gespa no hi pot créixer a causa del pas de les persones i la voluntat d'acurtar el trajecte. S'ha anat redefinint marcant un camí B, paral·lel al de l'arquitecte o urbanista, i per sobre de la gespa. Un camí B on no hi pot créixer la gespa pel constant pas de la gent. Un camí B, que ja és A. Una imatge que de sobte trenca la idea de tanca.

Quedar-se quiet al mig del carrer -un espai que està pensat per la circulació- de cop i volta es transforma en alguna cosa hipersubversiva (Enmedio, 2018). Com els parterres de davant de la facultat, o com podria ser-ho treure les cadires al mig del carrer *fent plaça*. Seguint amb aquesta lògica, i tenint el primer projecte, el de la cadira, com a referència surt un treball que pretén posar en dubte les regles del joc en forma de taller. Tot i ser una activitat que no conclou amb obra, trobo que és interessant incloure-la al relat a manera d'una aproximació a l'etnografia que línies més a dalt incloïa com a part de la metodologia de la meva pràctica artística.

Artefactes d'adaptació en la ciutat és una dinàmica que neix col·laborativament amb el Roc Domingo i dins el marc del programa *Entre-veure* d'Experimentem amb l'Art. El programa neix a partir dels artistes que resideixen a l'espai d'Experimentem. Aquest proposen una dinàmica a fer amb grups escolars que per una banda sigui interessant per la pràctica artística pròpia i que per altra banda relacioni el treball que els alumnes fan a l'aula i aportin nous prismes crítics i maneres d'entendre i/o utilitzar l'art contemporani.

L'activitat consisteix en sortir a una plaça, la de la Virreina per exemple, i treballar a partir d'aquesta. Que podem i que no podem fer en una plaça? Marquem el perímetre amb guix a terra i adonem-nos que el que considerem plaça i el que no; no sempre és igual per tothom. Que en l'espai està inscrit una jerarquia i què serà aquesta la protagonista i la més fidel acompanyant al llarg de

31

Font pròpia
La Paz (Bolívia), 2017

l'activitat. "Les bicis aparcades als extrems són plaça?" - "No, perquè estan quietes". – diu un nen. "Ni les terrasses perquè les cadires són diferents"; per tant aniran fora de la línia de guix.

Què podem i que no podem fer? Es pot jugar a pilota? No hi ha prohibició però l'espai no ens convida a fer-ho. Potser a pilota no, però podem saltar d'un banc a un altre?

A partir de cartons de rebuig prèviament recuperats de comerços del barri, s'intervé en l'espai com es vol de manera col·lectiva. Pensant que el material és tan sols una eina per posicionar-nos a la plaça i replantejant la norma. Per què la plaça és una plaça? I que marca el que jo puc i no puc fer i de quina manera ho ha de fer? I qui ho marca?- "El senyor Rajoy"- diuen .

Potser el resultat és un artefacte que "m'agrada tant que me'l vull endur a casa". Potser nosaltres mateixes som artefactes. Aleshores, cal obrir camins per on pensar allò que és públic, o és que precisament és necessari no pensar com a finalitat amb un objecte, sinó amb el procés de construcció d'aquest.

Seguint amb la idea d'intencionalitat subversiva de quedar-se quiet al mig del carrer: que passa quan el que es proposa és quedar-s'hi una estona? I que representa pels alumnes - també de *l'assignatura ciutadania*- sortir de l'autocar per anar a una plaça? No un museu, no una escola, no al camp per fer una excursió; no! Sortir de l'autocar per arribar al carrer, res més que això.

33

Font desconeguda
 Barcelona, (1 d'octubre) 2018

Més regles del joc; els àrbitres

Si abans parlàvem de la línia de punts que separa un espai d'un altre i com a conseqüència determinar l'ús dels espais, ara parlarem de les persones encarregades que les regles del joc es duguin a terme; *la nostra policia*.

I referenciant per enèsima vegada l'expressió militar danys col·laterals per un bé millor, que no pot ser un altre que l'ordre i la convivència. En altres paraules; tot per prevenir el desordre.

Sembla que vivim en una línia-aquesta no té forma de punts- que fa de baròmetre de què no es pot fer i el que sí. Que la ciutat esdevingui cada dia més un zoo, està sota aquesta línia, sota aquesta tanca, que ara ja, s'ha convertit en hàbit. Però si la passes; et cridarem. Tot el que queda per sota la línia és sinònim de normalitat, per tant, i assumit d'aquesta manera, ja no és *credable* perquè ja no ens sorprèn, ni ens entristeix, ni ens enfada. Simplement: en forma part. De la mateixa manera que forma part del meu imaginari no fumar dins d'un bar.

I que ho fa que en formi part? Som nosaltres, els *alumnes de la ciutadania*, els que no ens adonem del que passa? O és tot per aquest bé major?

Passar de llarg; Més dies del compte, és un altre mecanisme que he trobat per parlar de la violència i de tot el que forma part de l'entramat urbà. Aquest cop, anant més directa; apuntant la complexitat i la normalitat.

Un calendari exfoliador (d'una fulla per dia) que recull un cas de violència per part de l'Estat per a cada dia de l'any, ocorregut en el mateix dia del mes que marca el calendari. Tots sota els límits de *casa meva*.

Diferents formes de violència que els *àrbitres del joc* han exercit cap a la societat (societat? No tota de la mateixa manera, segons el teu costat de la tanca) durant els últims anys.

El calendari en si és un procés de documentació on queden recopilats casos de violència datats des de l'any 2011 als carrers de la capital catalana, moment d'auge del moviment ciutadà 15M. Aquesta investigació s'inicia la segona setmana d'octubre (quan la paraula *presos polítics* es començava a sentir en boca dels mitjans de comunicació) i dona resposta, també, a aquest moment carregat de contradiccions³³. Busca obrir un espai de visibilització, reflexió crítica i denúncia envers la repressió durant l'exercici de llibertats civils i polítiques. I és en si mateix una revisió dels efectes que es desdibuixen sobre el perímetre de la *nostra* Barcelona.

78

79 60dB és la mitjana del so constant que fa la Ciutat de Barcelona (Pijoan, Delgado, Guijarro, 2016). Quan vaig al poble dels meus pares, de vegades no puc dormir perquè aquest murmurí de gent cridant al carrer, sortint de la discoteca, els camions que netegen els carrers, les motos baixant la Via Augusta a gran velocitat per arribar al més aviat a casa; han desaparegut. Amb l'absència d'aquest trànsit constant, cada so per més petit que sigui, es multiplica. L'aigua que baixa per la caldera o les fulles mogudes pel vent envaeixen l'espai apropiant-se'l, cosa que no poden fer a Barcelona perquè el soroll mitjà ho emmascara tot.

Què passaria si portéssim el so constant dels turistes davant de qualsevol obra de Gaudí, o passejant les seves maletes per les rajoles de la Ciutat, enmig del camp o en una habitació insonoritzada? Aïllar un element, una experiència, un so i traslladar-ho a un altre espai descontextualitzat del primer. Perquè en aquest esforç d'aïllament li donem un altre valor i el resignifiquem. En aquest cas els 16dB constants passarien a ser molestos dins d'una habitació buida, passarien inclús a ser violents, com ho era el so de l'avió sobrevolant la selva Peruana. 16dB és un indicatiu del que hem incorporat com a normalitat tot i ser violent.

Seguint aquest mateix concepte, en aïllar els casos de violència de la mà dels agents policials o altres institucions públiques i recontextualitzar-les en un calendari; no només es resinifica sinó que al traslladar-les agafen una altra magnitud. I allò que passava desapercebut, com el soroll constatat de les motos travessant la ciutat o les rodes de les maletes sobre els panots, es posa en un punt de mira on la quantitat evidencia la normalitat.

Potser és moment de plantejar-se si els danys aquests, que ara ja ocupen una quantitat considerable del calendari, han de passar a dir-se d'una altra manera.

Sempre que passo per davant d'un policia armat sento la possibilitat real de morir assassinada amb un tret a l'esquena. M'imagino l'escena. Hi ha una alta probabilitat que passi, i normalment el cor se m'accelera quan m'allunyo. Penso en què podria dir just abans de morir.

34

Anna Vilamú

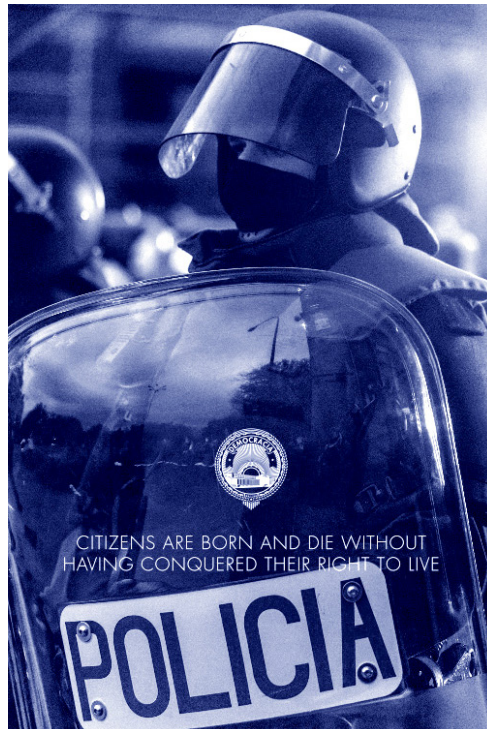
Coses varies,

imatge d'Instagram, 2018

“Sobre todo examinen lo habitual. No acepten sin discusión las costumbres heredadas. Ante los hechos cotidianos, por favor, no digan: ‘Es natural’. En una época de confusión organizada, de desorden decretado, de arbitrariedad planificada y de humanidad deshumanizada... Nunca digan: ‘Es natural’, para que todo pueda ser cambiado.” Brecht

80

81

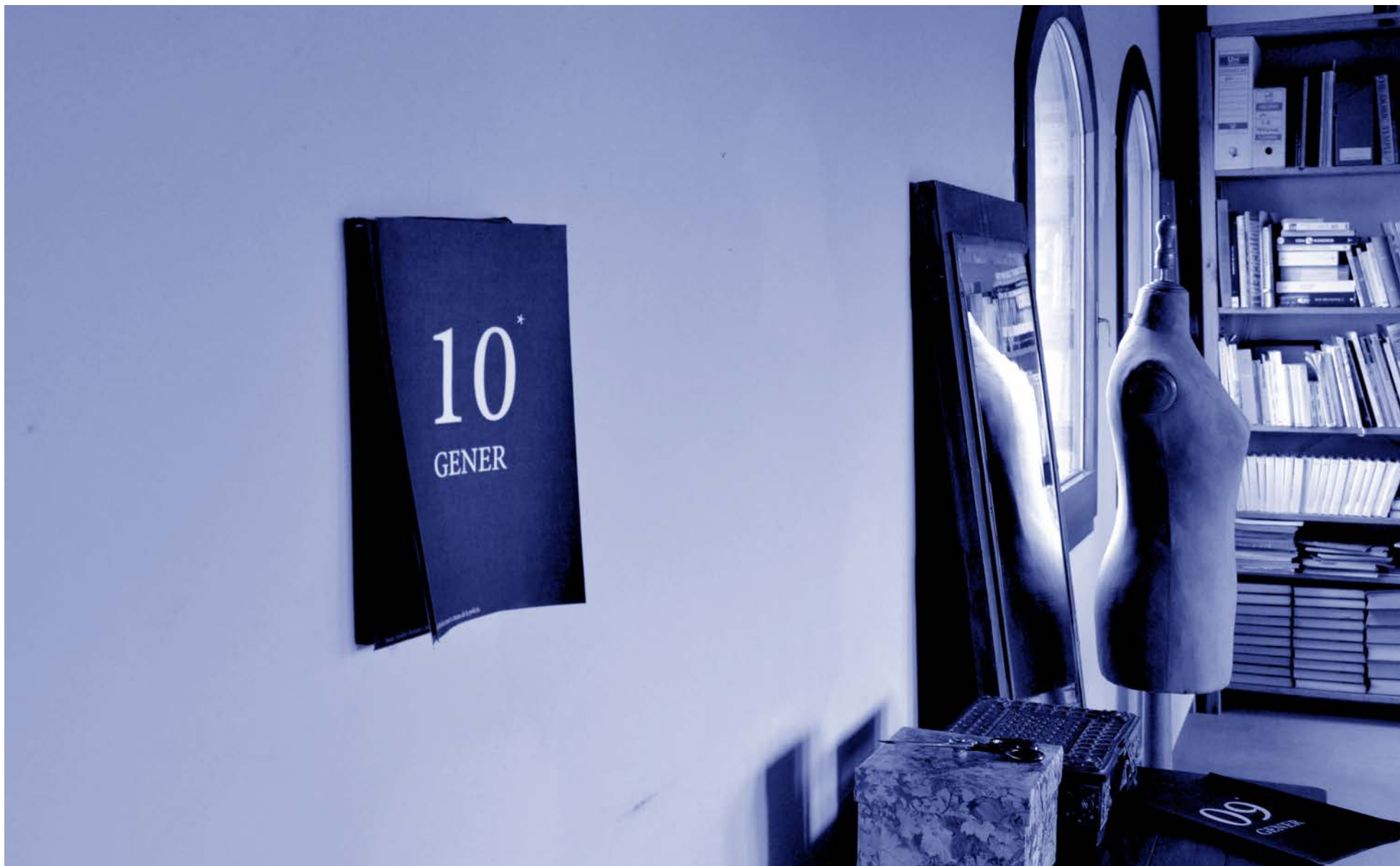
35

Democracia

La policía como espectáculo (Los ciudadanos nacen y mueren sin haber conquistado su derecho a vivir)

2013

37

Marina Riera, Maria Giró, Marta Rosell Chust
Passar de llarg; més dies del compte,
Barcelona, 2018

Conclusions

Al llarg d'aquestes pàgines s'ha indagat sobre diferents temes que reflexionen entorn la idea d'espai, en la manera de relacionar-nos-hi i una inquietud pel que cataloguem com a habitual o *normal*.

Però no pretenc arribar a un punt comú ni generar una hegemonia de pensament. La pràctica artística en si mateixa ja és una manera de concloure, per mitjà de la forma, les diferents idees al mateix temps que serveix de prisma on projectar nous camins i debats. Un punt i seguit que apunta a unes maneres assumint que aquestes queden inacabades.

Sortir al carrer i cridar no vol dir fer més soroll. És un crit entès com un espai de resistència, canvi i pensament. Un crit que a vegades té forma de llum blava o de rodes, i d'altres només és la mateixa idea de crit.

Al cap i a la fi, el que ha acabat enllaçant les diferents pàgines d'aquesta primera idea de *cridar*, és aquest espai en forma de llibre que tens entre les mans; que no només relliga els conceptes que introdueixen diferents projectes recents sinó que novament resinifiquen l'espai en el qual ens troben. Fent un altre forat des d'on projectar una experiència artística que agafa una nova forma al ser relatada. I com en la perruqueria de Lleida, el blau de les

pàgines et proposen a tu -que ara ja estàs al final del relat- habitar 88
de pensament tots aquells espais que en algun moment han sigut
posats en dubte a través d'una pràctica artística en procés.

89

Fonts consultades i bibliografia

Ardenne, P. (2006) *Un arte contextual*. Ad Literam Cendeac. Múrcia

Aricó, G. Mansilla, J. & Observatorio de Antropología del Conflicto Urbano (OACU), HAMACA.(18.12.2017 – 22.04.2018) *Malas calles. Una mirada a la relación entre ciudad y cine desde la antropología urbana*. Exposició en línia a la La Virreina. Centre de la imatge. Barcelona <http://ajuntament.barcelona.cat/lavirreina/es/exposiciones-online/malas-calles/201> (en línia)

Delgado, M. (2011) *El espacio público como ideología*. Catarata. Madrid

Di Bella, A. (2015) *Río de Janeiro capital de grandes eventos; desarrollo urbano y derecho a la ciudad*. Cuadernos de Claeh, Uruguay.

Enmedio (2017) *Món-tanca*. Institut català internacional per la pau. Barcelona.

Garcés, M. (23.5.14) *Desmarcar Barcelona*. Conferència al CCCB. Barcelona. <https://www.youtube.com/watch?v=W2qsVoc9szU> (en línia)

Garcés, M. (2013) *Un mundo común*. Edicions Bellaterra. Barcelona 92

93

Güell, N. (2016) *Apátrida por voluntad propia* <http://www.nuria-guell.net/> (en línia)

Idensitat (7.04.2015 - 20.05.2015) *Translocacions. Experiències temporals, pràctiques artístiques i contextos locals*. Exposició al Centre d'Arts Santa Mònica, Barcelona.

La Publika (2016) *¿Cómo construyen las prácticas artísticas esfera pública?* Consonni. San Sebastián

Lefebvre, H. (1969) *El derecho a la ciudad*. Éditions Anthropos, París.

Marrero, I. (2008) *La producción del espacio público. Fundamentos teóricos y metodología para una etnografía de lo urbano*. (Con)Textos; revista d'antropologia i investigació social. Universitat de Barcelona. Barcelona.

Perec, G. (1999) *Especies de espacios*. Montesinos. Barcelona

Pijoan, M. Delgado, M & Guijarro B. (18.10.2016 - 8.01.2017) *60dB/16KHz BCN. Sents la violència?*. Exposició al Centre d'Arts Santa Mònica. Barcelona

Stéphane H. (2010) *Indignaos!* Destino. Barcelona

Vasallo, B. (2013) *Porno Burka*. Ediciones Cautivas. Bcelona

Zygmunt, B. (2011) *Daños colaterales. Desigualdades sociales en la era global*. Fondo de Cultura económica. México DF.

Índex d'imatges

Imatge 1. Left and Rotation (2010 - 2017), *Gentrificación no es un nombre de señora*. Recuperat de <http://www.lefthandrotation.com/gentrificacion/> (en línia)

Imatge 2. Dalmau & Górriz (2001), *Begin the begin*. Recuperat de <http://dalmaugorritz.com/project/begin-the-beguine/#2> (en línia)

Imatge 10. Espai en Blanc (2017), *Pressentiment n57*. Recuperat de <http://elpressentiment.net/no-57> (en línia)

Imatge 14. Democracia (2010), *Subtextos*. Recuperat de <http://www.democracia.com.es/proyectos/subtextos-manresa/> (en línia)

Imatge 15. Ànima Lisa (2016), *Pantallas Urbanas*. Recuperat per <http://animalisa.pe/pantallas-urbanas/pantallas-urbanas-2/> (en línia)

Imatge 23. Pallé, J. (2017) *Ètica del caos*. Recuperat per <http://joanpalle.com/onewebmedia/e%CC%80tica%20del%20caos%20web.pdf> (en línia)

Imatge 27. Vera, M. (2017), *Carrer cavalleria, 108 Manlleu*. Recuperat per <http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/119886> (en línia)

94

95

Imatge 28. Sallarès, M. (2013), *Literatura de rellano*. Recuperat per <http://www.mireiasallares.com/Mireia%20Sallares%20Dossier%20ES.pdf> (en línia)

Imatge 30. Enmedio (13.04.2018) *Al mig del món-tanca*. Recuperat per <https://www.youtube.com/embed/E3mNk8xxu3I> (en línia)

Imatge 34. Vilamú, A. (2018), *Coses Varies*. Recuperat per <https://www.instagram.com/cosesvaries/> (en línia)

*A vosaltres; les que heu llegit aquest text
inlús abans de que estigués escrit.*

Marta Rosell Chust